

Fenyőcsemetek nyári ültetése

BARTHOS TIBOR

erdőmérnök, Észak-somogyi Állami Erdőgazdaság

A fenyőcsemetek nyári ültetésének kísérletezéséhez az alap gondolatot 1941-ben az egyik erdőrészletben *földlabdával* végzett ültetés adta. A földlabdával átültetett csemetek egytől-egyig megmaradtak. Így az elért eredmény akkortól kielégített.

Ezek után arra gondoltam, hogy az évekkor korábban végzett erdősítésekben és a nyiladékok szélén valami oknál fogva keletkezett kisebb-nagyobb üres foltokat, amelyek erdősítése nem sikerült, hasonló eljárással nyáron pótoljam ki. Kísérleteim során a *Róth-féle csemetefűrőt* használtam és eső után felázott talajban, július—augusztus hónapokban végeztem az átültetést. A megmaradás 83—92%-os volt.

A második világháború ezirányú próbálkozásaimat megszakította és csak 1951-ben kezdtem újra foglalkozni a nyári fenyőcsemete-ültetéssel. A háború alatti rendkívüli használatok és a háborús károk következményeként keletkezett nagy tarvágások, a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területek erdősítése, továbbá a rontott erdők átalakítása komoly problémát jelentett és jelent még ma is az erdőgazdaságoknak, ami elsősorban a rendelkezésre álló rövid őszi és tavaszi erdősítési ideny munkaerőhiányában jelentkezett. Ez a rendkívülinek mondható gazdasági szükség-szerűség indított arra, hogy különleges eljárások bevezetésével, a nyári erdősítések üzemi méretben történő végrehajtásának kikísérletezésével foglalkozzam.

Az 1951—54. évekkben végzett kísérleteim *arról győzték meg, hogy a földlabdával történő átültetés* — bár a megmaradási százalék jó volt — *nagyon lassú és költséges, éppen ezért bevezetése a gyakorlat részére nem lenne gazdaságos.*

Gamás község határában a 225-ös tagban, továbbá Kapoly község határában a 23-as tagban augusztus és szeptember hónapban *földlabda nélkül* végeztem nyári erdősítést kielégítő eredménnyel. Ma már az is szembetűnő, mintha a nyáron ültetett csemetek növekedési erélye mind vastagságban, mind magasságban nagyobb lenne, mint az őszi, illetve tavaszi idenyben erdősített csemeteké.

Somogytúr község határában 1954-ben, rendkívüli száraz időjárásban végeztem augusztusi erdősítést. A csemetekiemelést azonnal követte az ültetés. Tekintettel a szárazságra, a csemeteket egy általam szerkesztett fűrővel készített lyukba ültettük és vízbeöntést alkalmaztunk. Maga az ültetés egyszerű. A fűrővel, — amelynek átmérője 8—10 cm —, olyan mélységig kell lefúrni, amilyent a csemete gyökérhossza megkíván. A lyukba be kell helyezni a csemetét, öntözőkannával maximum 1—2 dl vizet kell beönteni és a lyukat a fűrővel kiemelt földdel be kell tömni. November 6-án a megmaradási százalék erdeifenyőnél 91, feketefenyőnél 98 volt. Sajnos a következő évben a kísérleti erdősítés jórésze pajorkárosítás áldozata lett.

E kísérleti területen 1 db csemete ültetési költsége 19,3 fillér volt, szemben a rendes üzemi erdősítések 13 filléres darabonkénti ültetési költségével.

Nyári ültetés esetében a fenyőt csak 1 éves korig kell csemetekertben nevelni. Ezzel megtakarítható az 1—től 2 éves korig történő csemete darabszám pusztulás, a 2 éves magági csemete ápolási költsége, a 2 éves csemete által elfoglalt terület, továbbá az átiskolázás, a kiemelés és az ápolás költsége is. A csemetekertet az erdősítés helyén vagy annak közelében vándor-csemetekertszerűen kell létesíteni. Ezzel biztosítható a vándor-csemetekert minden előnye. A központosított csemetenevelés ugyanis a szűkségessé váló tömeges szállítással, csemetepusztulással, továbbá az idenyhez kötött sürgős munka nehézségeivel a csemetenevelés költségeinek emelkedését eredményezi.

Az erdősítendő területen vagy annak közelében létesített csemetekertben viszont elérjük — és ez nagyon lényeges — hogy a csemete ugyanolyan termőhelyi adottságok mellett nevelkedjék, mint amilyenek között a kiültetés után élnie kell.

Az ezévbén tervbe vett üzemi méretű nyári erdősítések kísérletezését augusztusban és szeptemberben elsősorban 1 éves fenyőcsemetekkel tervezem végrehajtani.

A nyári erdősítésnél egy éves fenyőcsemetek felhasználásával a legkedvezőbb feltételeket teremtjük meg a további növekedésükhöz, különösen pedig természetes gyökérrendszerük kialakításához. Július végén, augusztus folyamán ugyanis a fenyők tenyésztésében egy viszonylagos nyugalmi időszak végén vagyunk. Ilyenkor a fenyőcsemetek a földlabdával könnyen — gondos ápolással földlabda nélkül is — átültethetők. Ezután a fenyőnek egy második, erőteljesebb fejlődési szakasza következik be (szeptember—október), amikor csaknem minden ősszel újabb hajtást hoz létre.

1950 őszen az egyéves erdeifenyő-csemeték csaknem akkorát hajtottak, mint tavaszszal. A föld feletti rész fejlődésével együtt, sőt azt megelőzően, a gyökerek fejlődése is megindul. Ezt a fejlődési szakaszt kedvezően fel lehet használni a növedék fokozására, mert a fenyőcsemeték augusztusi, szeptemberi kiültetés esetén még az őszi folyamán átszővik a talajt gyökereikkel, így a felfagyás veszélye nem áll fenn és baj nélkül elviselik a tavaszi száraz időjárást is.

A nyári és koraőszi erdősisítés elvét — amikor 1951-ben kísérletszerű alkalmazását elkezdtem — a gyakorlat nagy kétkedéssel fogadta. Ez a kétkedés és a kísérlettel

A lyukfúró, mellette a kiemelt föld. A csemete elhelyezése a lyukban

kapcsolatos passzív magatartás még most is fennáll, bár szemellátható, hogy az augusztusban, szeptemberben kiültetett fenyőcsemeték jobban fejlődnek, mint az őszi és tavaszi idényben ültetettek. A kísérleti területen végzett erdősisítésekben a megmaradási százalék minden esetben jobb volt, mint az idényerősisítésekben.

A nyári ültetésnél elsősorban az alábbiakra kell figyelemmel lenni. A legfontosabb követelmény, hogy a csemeteanyag az erdősisítendő terület közvetlen közelében legyen, mivel nyáron a kiemelt csemetével való bánásmód nagyobb gondosságot és gyorsabb eljárást kívánt, mint az idényültetéseknel. A csemeteket minél előbb földre kell juttatni. Ügyelni kell arra, hogy a betelepítendő terület talaja elég nedves legyen, mert ez a feltétele a fiatal csemeték megeredésének és megmaradásának. Legcélszerűbb az erdősisítést eső után végezni; rendkívüli száraz, csapadékszegény nyáron viszont az általam készített ültető fúrot célravezető használni és a lyukba az ültetésel egyidejűleg vizet kell önteni. Pajortól fertőzött helyen is végezhető a nyári ül-

tetés; ebben az esetben az ültető lyukba Agritoxot kell hinteni. (Egy lyukba 6 gramm elegendő.)

Eddigi kísérleteim eredményének szélesebb megvalósítása különösen nehéz feladatot jelent, mert szakembereink — részben az erdészet hosszú termelési időszaka, részben pedig a nyári erdősítés munkáját kísérő sok objektív nehézség miatt — igen nagy mértékben hajlamosak arra, hogy mind az elmélet, mind pedig a gyakorlat terén a hagyományokhoz ragaszkodjanak. A megszokás és hagyomány hatalma, a sokféle egyéni erdőművelési nézet a legjelentősebb akadályok, amelyeket az erdőgazdaságban le kell győzni. Ehhez a küzdelemhez segítségemre lesz ebben a — talán merésznek mondható — sok türelmet és áldozatot kívánó kísérletezésben az a gondolat, hogy erdőgazdaságunk fejlesztését kívánom szolgálni.

Gondolatok az őzállomány szabályozásához

RÁCZ SÁNDOR vadász

Vadállományunk egyre fokozódó mértékben népgazdaságunk anyagi forrásává válik. A vadgazdálkodás fejlesztésének egyik feltétele, hogy vadállományunkat mennyiségi és minőségi vonatkozásban is rendezzük. Bár ennek feltételei csak részben adóttak, a cél mégis az, hogy a kevés szakember a nagyvadas területen ne csak általánosságban vett vadászati szolgálatot teljesítsen, hanem főfeladatának tekintse az állomány szabályozást is. Igaz, hogy ezt a feladatot még jó felkészültségű szakember is csak úgy tudja eredményesen ellátni, ha a rábízott területet, az azon lévő vadállományt ismeri, azt gondosan át tudja tekinteni.

Vadgazdálkodásunkat a lelövési tervek útján szabályozzuk. A terv készítésének előfeltétele a vadállomány ismerete. Az első feladat tehát az állomány számbavétele. Ezt követi — a tárgyévét megelőző tél és egyéb körülmények tekintetbe vétele után — a lelövési tervnek az elkészítése.

A továbbiakban az őzállomány helyes szabályozásával kívánok foglalkozni. Számbavétel alatt nemcsak mennyiségi megszámlálást, hanem minőségi számbavételt kell érteni. A számbavételre szerintem nem a tél a legalkalmasabb. Mivel elsősorban az őzbakok szemléléről van szó, ezt hosszabb időre kell előíranyozni. A számbavétel több hónapon át tart, mégpedig szerintem március elejétől június végéig. Ezt a megfigyelés-sorozatokat akkor kezdjük, amikor az őz a tél végén kiválik téli csoportjából, keresi a napfényt és a télen annyira nélkülözött friss zöldet. A téli vadszámlálás gyakran hamis képet ad, mert egyes kedvező helyekre nagyobb távolságból is bejön az őz, de ezt a helyét nem tartja meg. Főleg ligetes erdők és mezők őzeinél tapasztalható ez a körülmény. Az őzek tavasszal már korán kiválnak leendő nyári tartózkodási helyükhöz közeli rétekre, fiatalosokba és mezőkre, s ott az egyes őzeket és őzcsaládokat rendszeresen és gyakran meg lehet figyelni. A megfigyelést őzbakonként az agancsképződés jellegzetességeire kell kiterjeszteni. Ezzel egyidőben kell a nemek arányát is megállapítani. Az őzállomány mennyiségét az határozza meg, hogy területünk mennyi őzet képes eltartani anélkül, hogy leromlana, vagy környezetében kárt tenne. Bár ez a szám szinte minden területen más és más, sok mindentől függ, — sok vitára adott és fog még okot adni, — de arra mindig gondoljunk, hogy a *túlzott vadsűrűség csökkenti a vad testsúlyát*. Ha mi nem szabályozzuk a vadsűrűséget, a természet végzi ezt el helyettünk. A testsúllyal pedig az agancssúly is csökkenni fog. Nem teljes az a lelövési napló, ahol a lőtt vad zsigerelt súlya nem szerepel minden egyes tételnél. „Kevés őz, jó őz”. Ez viszont nem jelenti azt, hogy másik végletbe essünk és a létszámot túlzottan leszorítsuk.

Normális állapotok közt és a kívánatos 1 : 1 ivararány biztosításával kb. 30—35% szaporulatra számíthatunk, tehát a lelövési tervezésnél (bak és sutakilövés) nem kell nagyon aggodalmaskodni. De a ragadozók és egyéb károsítók fékentartása, megfelelő téli etetés és hóékezés elengedhetetlen követelmény! Tehát, ha az 1 : 1 ivar-